

RUSTHUIS VOOR JONGE MANNEN.

Mag ik misschien langs dezen weg de aandacht der collega's vestigen op het *Rusthuis voor jonge mannen* in Doorn (Lands-Zegen, Stamerweg), waar herstellenden en rustbehoevenden een vriendelijk onderdak vinden in den huiselijken kring van den directeur, den heer FALTER. Er is plaats voor 10 jongelui. Geneeskundig adviseur is dr. M. J. VAN DAM.

De Amsterdamsche Maatschappij voor jonge mannen exploiteert het Rusthuis en daar winstmaken niet het doel is, werd de prijs per dag op slechts f 3.50 gesteld.

Amsterdam, November 1923.

J. GEWIN.

HONOREERING.

Misschien trof ik het in het bijzonder, maar daar is bij mijn ervaring in den laatsten tijd een kwaad ingeslopen, dat gestadig toeneemt. Het komt n.l. herhaaldelijk voor, dat contrôleerend-geneeskundigen van maatschappijen of instellingen advies moeten uitbrengen over patiënten, die niet in hun gemeente woonachtig zijn; waarom zij zich dan veelal wenden tot den huisarts van die patiënten met verzoek om schriftelijke inlichtingen. Velen nu doen dit zonder vermelding van beschikbaar honorarium, zelfs zonder insluiten van gefrankeerd couvert met adres en dat, terwijl het hier geldt zulk een kiesch, verantwoordelijk en daardoor tijdroovend werk, verantwoordelijk te meer, omdat het gaat zwart op wit. Gunstige uitzonderingen zijn er, ik noem geen namen. En om den schijn te vermijden van onheusch te zijn of voor een „haai" te worden aangezien, hebben verschillende collega's met mij (ik moet het tot mijn schande bekennen) wel zonder meer aan zulk soort van aanvragen voldaan. Deze handelwijze is evenwel van weerszijden volkomen in strijd met de eenstemmige meening van de Maatschappij-commissie ter zake, waarvan ik het genoeg had rapporteur te zijn. Het rapport laat zich daar als volgt over uit (ik haal hier woordelijk aan):

„Als losse werklieden met ongeregelde verdiensten zijn geneesheeren over het algemeen vreemde financiers, loopen gemakkelijk heen over de vraag wat hun toekomt. Toch zal het hier noodzakelijk zijn hun rechten goed af te bakenen. In het algemeen belichaamt de commissie haar meening in deze stelling:

Voor het afgeven van geneeskundige verklaringen of schriftelijke mededeelingen en voor hem opgedragen geneeskundige bemoeiingen worde den geneesheer een behoorlijk honorarium toegekend. Alleen voor instellingen van zuiver philanthropischen aard *kan* van dien regel worden afgeweken”.

Er is geen vak ter wereld, waarvan de beoefenaren meer hun best doen zichzelf te nekken, in casu, zij trachten met alle kracht en macht de ziekten uit te roeien, de ziekten te voorkomen, waarvan zij zelf, helaas, moeten bestaan. Maar laat het daarmee dan ook genoeg zijn en al zijn geneesheeren nog zoo moeielijk eensgezind te krijgen, al zullen er altijd spelbrekers onder hen zijn: *deze* sabotage van onzen tijd en van onze kennis moet ophouden, eens en vooral. Wij doen het niet meer — uit.

Haarlem, 4 November 1923.

N. J. M. FAÇÉE SCHAEFFER.

DE KLINISCHE TOEPASSING VAN HET CHRONAXIEBEGRIIP.

Op bldz. 2129 (dit *Tijdschrift*, eerste helft) bespreekt VAN DER HEYDE eerst het galvanische onderzoek der spierprikkelbaarheid; dan worden genoemd de chronaximeter van LAPIQUE, de namen van BOURGUIGNON en LAUGIER benevens die van verscheidene schrijvers van „overijlde pogingen”. Evenveel ruimte als aan dit alles wordt daarna gewijd aan den „indice de vitesse”. Dan sluit het, Maart 1923 geschreven, „artikel met de mededeeling, dat de „indice de vitesse” „dus veel gevoeliger” methode is „dan de tot dusverre in gebruik zijnde”.

In mijn artikel heb ik niet al te veel ruimte aan kritiek van den „indice de vitesse” willen wijden; ook hier wil ik niet aantoonen, waarom deze methode zelfs niet eens de beste *faradische* methode is, maar volsta ik met mede te deelen, dat zij door BOURGUIGNON, een harer beschrijvers, geheel verlaten is en dat WERTHEIM SALOMONSON (dit *Tijdschrift*, 1919, I, bldz. 1721) opmerkt, dat „LAUGIER's index zeer weinig beteekenis heeft en verdient vergeten te worden.”

Het spijt mij, dat ik de bedoelingen van VAN DER HEYDE niet langs anderen weg heb leeren kennen. Ik zou hem echter willen vragen, of hij, mede door de m.i. onjuiste vertaling van „classique” door „tot dusverre in gebruik zijnde”, het niet bijster moeilijk heeft gemaakt, uit zijn *artikel* te lezen, dat hij bedoelde het werk van BOURGUIGNON afzonderlijk te bespreken en de uitkomsten der bepaling van den „indice de vitesse” slechts te vergelijken met die van het galvanisch onderzoek. Mij dunkt, uit bovenstaanden opzet blijkt het niet. En dan: het galvan (ofarad)isch onderzoek, afkomstig van de grondleggers der electrodiagnostiek (DU BOIS-REYMOND, DUCHENNE DE BOULOGNE, ERB), gemeengoed van talrijke artsengeneraties, is toch heusch het eenige, dat recht heeft op den naam „klassiek”. Ik vermoed, dat noch LAPICQUE, noch eenig ander ontwerper eener latere methode voor electrodiagnostiek zou verwachten die methode nu reeds met dien naam aangeduid te zien. LAUGIER's opmerkingen, overigens in 1914 zeker juist te achten, zijn door VAN DER HEYDE's vertaling m.i. dus niet beter erop geworden. Doen zij ook eigenlijk ter zake? Mijn opmerkingen gingen immers juist tegen het feit, dat gevolgtrekkingen en methoden van 1914 voorgesteld werden als van beteekenis in 1923.

Tusschen die jaren ligt ADRIAN's werk (1916), zoo uiterst belangrijk voor de ontleding der ontaardingsreactie, en dat alle (vroegere) methoden berustend op de bepaling van slechts twee punten der prikkelbaarheidskrommen, doet verwerpen. Op fig. 3 en 4 van mijn artikel berust mijn daarin gevolgde gedachtengang, dien ik toch vermoedelijk evenzeer had moeten doen tot uiting komen, indien VAN DER HEYDE aan BOURGUIGNON's werk de het toekomstige plaats had ingeruimd. Want ik hoop duidelijk te hebben gemaakt, dat de door mij op den voorgrond gebrachte methode van WERTHEIM SALOMONSON, die ik der zes condensatoren zou willen noemen, niet zonder meer aan het artikel van VAN DER HEYDE mocht worden toegevoegd als „nu ja, nog een methode”, maar moet worden beschouwd als de principieel-meest-juiste methodiek voor klinische doeleinden, op grond van de in mijn artikel uitvoerig ontvouwde redenen.

Daarbij komen nog andere motieven, niet uitdrukkelijk in mijn artikel genoemd, die mij de bepaling van HOORWEG's tijdconstante volgens WERTHEIM SALOMONSON doen verkiezen boven de chronaxiebepaling van LAPICQUE-BOURGUIGNON. Immers, het is onjuist de „rheobasis” te noemen de stroomsterkte, die bij „oneindigen” duur een minimale samentrekking veroorzaakt. In werkelijkheid is die stroomsterkte die van een duur, ongeveer gelijk aan die van de latente periode van (zenuw of) spier. In de formule $I = a \left(1 + \frac{\tau}{t} \right)$, waarin t nooit oneindig groot mag worden gesteld, omdat elke stroomduur grooter dan de latente periode eenzelfde stroomsterkte vereischt, wordt I dus nooit gelijk aan a , de theoretische „rheobasis”. Daarmee komt een wijziging in de definitie en bepaling der chronaxie, die door LAPICQUE wordt gekarakteriseerd als „de tijd, noodig voor minimale werking bij een stroomsterkte, dubbel zoo groot als die, welke, bij oneindigen duur werkzaam is.” Bij de methode van WERTHEIM, waarbij bepalingen worden gedaan met doorstromingstijden kleiner dan de latente periode, behoeven wij met dit feit geen rekening te houden.

Ik wil hiermede allerminst de beteekenis van LAPICQUE's werk verkleinen. Die gaat ver uit boven de technische zijde van het vraagstuk, en vindt in LAPICQUE's onlangs verworven Engelsch eeredoctoraat een maar al te zeer verdiende erkenning. Met VAN DER HEYDE zou ik het toejuichen, indien het chronaxiebegrip, grondslag voor geheel nieuw en veelomvattend prikkelbaarheidsonderzoek, in Nederland veelvuldig toepassing vond. Ik achtte het echter plicht, mede te doen uitkomen, hoe groot de beteekenis van WERTHEIM SALOMONSON ook voor dezen tak onzer

wetenschap is geweest (naast trouwens die van een ander Nederlandsch pionier, HOORWEG), temeer daar het meer dan eens voor mijn leermeester een bron van verdriet was, als zijn vondsten onopgemerkt bleven of zonder zijn naam overgingen in de literatuur.

Apeldoorn, 27 October 1923.

HERMAN DE LEVIE.

BEPERKING VAN AMBTELIJKE BEMOEIING.

Den 1sten November j.l. is in werking getreden de wet van 17 Maart 1923 *Staatsblad* No. 87, tot wijziging der Ongevallenwet 1921. Deze wet bedoelt o.a. het brengen van wijzigingen in de wettelijke voorschriften nopens het onderzoek der ongevallen, ten einde de mogelijkheid te openen om in bepaalde gevallen het ambtelijk ongevals-onderzoek achterwege te doen blijven. Volgens de wettelijke regeling moest vóór dien tijd een onderzoek naar het ongeval worden ingesteld ter vaststelling van de eventueel ter zake van het ongeval ontstane aanspraken op de wettelijke schadeloosstelling. Dat veelvuldig onderzoek van ongeveer 10000 ongevalsaangiften per jaar eischte aanzienlijke kosten en tijd. Door dit tijdverlies moest worden veroorzaakt, dat de verzekerden later in het bezit werden gesteld van de hun toekomende geldelijke schadeloosstelling, dan wenschelijk is.

Verreweg het grootste aantal ongevallen betreft letsels, waarvan de gevolgen binnen een termijn van 6 weken geweken zijn en wel 95 pCt., volgens het verslag der R.V.B. over het jaar 1920. Wordt nu het formulier van aangifte oordeelkundig en in bevattelijke vorm samengesteld, dan kunnen tegelijk met de ongevals-aangifte door werkgever en werknemer (en geneeskundige) gegevens worden verstrekt, waarop de uitkeering kan worden gebaseerd. Het schijnt, dat in Zwitserland in dezen geest goede resultaten zijn bereikt.

Zal echter de R.V.B. op de verstrekte gegevens in het formulier van aangifte beslissing kunnen nemen, dan moeten die gegevens tevens betrouwbaar zijn. Voor zoover deze gegevens worden verstrekt door den geneeskundige, die de eerste hulp verleent en op dien grond het formulier van aangifte mee invult en onderteekent, kan het bezwaar opleveren ze te verstrekken in zoodanigen vorm, dat op grond daarvan een voldoende oordeel kan worden gevormd, of het onderhavige ongeval moet worden gerekend tot de 95 pCt. lichtere letsels of tot de overblijvende 5 pCt. zwaardere. Ten einde daaraan tegemoet te komen is het nieuwe formulier van aangifte aldus ingericht, dat de gegevens van den geneeskundige worden verstrekt op een afzonderlijk deel, met gegomdem rand, dat kan worden dichtgeplakt en langs een geperforeerde streep afgescheurd ten einde aan de medische afdeling te worden ter hand gesteld, zoodat voorkomen wordt, dat de opgaven van geneeskundigen aard komen onder de oogen der werkgever of werknemer; daardoor wordt mogelijk gemaakt, dat de arts vrij uit zijn meening kan zeggen, zonder gevaar voor psychisch nadeel voor zijn patiënt en zonder dat de werkgever daardoor een vingerwijzing kan krijgen over eenige afwijking, die later eventueel ten nadeele van den verzekerde zou kunnen worden gebracht.

Daar nu deze wijze van handelen voor een deel berust op vertrouwen, dat wordt geschonken aan werkgever, aan werknemer en aan geneeskundige, is het ten zeerste te hopen, dat dit vertrouwen niet wordt beschaamd en mogelijk zal blijken een wijze van werken, die veel kosten uitspaart door het vermijden van onnoodig ambtelijk onderzoek, die de verzekerden spoedig in het bezit stelt van hun geldelijke schadeloosstelling, welk laatste ongetwijfeld gaarne door de geneeskundigen door hun medewerking zal worden bevorderd.

's-Gravenhage, 4 November 1923.

J. D. HEFTING.